

Predviđene novine koje donosi novi Zakon o strancima

Alan Vajda, mag. iur.

Navedenim tekstom dajemo prikaz najznačajnijih promjena koje donosi konačni prijedlog novog Zakona o strancima.

Uvod

Uvjeti boravka i rada državljana trećih zemalja u Republici Hrvatskoj propisani su Zakonom o strancima (Narodne novine, broj 130/11, 74/13, 69/17, 46/80 i 53/20.) koji se primjenjuje od 1. siječnja 2012. godine, time da je s dan 29. studenim 2020. godine završilo e-savjetovanje o novom Zakonu o strancima.

Tekst prijedloga Zakona o strancima dostupan je na mrežnim stranicama Hrvatskog Sabora: https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2020-09-01/111609/PZE_12.pdf

1. Trenutno stanje na području reguliranja boravka i rada stranaca u Republici Hrvatskoj

Trenutno važeći Zakon o strancima sadrži odredbe vezane za ulazak stranaca, vize, reguliranje radno-pravnog statusa, odredbe vezane za spajanje obitelji, srednjoškolsko obrazovanje i studiranje, istraživanje, odobrenje EU plave karte visokokvalificiranih stranaca te reguliranje statusa stranaca koji imaju odobreno dugotrajno boravište u drugoj državi članici Europskog gospodarskog prostora, time da je isti usklađen s ukupno 21 direktive, preporuke, odluke i rezolucije u sklopu postupka usklađivanja pojedinih odredbi Zakona o strancima s pravnom stečevinom Europske unije.

Nadalje, za razliku od važećeg Zakona o strancima, prijedlog novog Zakona o strancima više ne sadrži odredbe koje se odnose na državljane Europskog gospodarskog prostora i članove njihovih obitelji, jer je njihov status reguliran Zakonom o državljanima država članica Europskog gospodarskog prostora i članovima njihovih obitelji (Narodne novine, broj 66/19 i 53/20).

2. Što će se urediti novim Zakonom o strancima

Prijedlogom novog Zakona o strancima na jasniji su način propisane odredbe koje se odnose na ulazak, boravak i rad stranaca u Republici Hrvatskoj, jer će isti na potpuno drugačiji način regulirati boravak i zapošljavanje državljana trećih zemalja.

Obzirom da se više neće utvrđivati godišnja kvota dozvola za zapošljavanje stranaca, poslodavci će se za pronalazak radne snage obraćati Hrvatskom zavodu za zapošljavanje.

Novim Zakonom o strancima namjerava se regulirati:

- propisivanje dugotrajne vize (D) kao odobrenja za ulazak i boravak na području Republike Hrvatske do 30 dana za državljane trećih zemalja kojima je potrebna viza za ulazak u Republiku Hrvatsku a imaju odobren privremeni boravak ili dozvolu za boravak i rad propisivanje odredbi za ulazak i boravak stranaca
- preciznije su propisane odredbe u dijelu odobravanja privremenog boravka u humanitarne svrhe
- propisivanje nove svrhe privremenog boravka za „digitalne nomade“, kao nove kategorije državljana trećih zemalja koji mogu regulirati boravak u Republici Hrvatskoj propisivanje novih odredbi u dijelu zapošljavanja stranaca
- propisivanje uvjeta koje mora ispunjavati poslodavac radi dobivanja mišljenja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje
- povoljnije stjecanje stalnog boravka za članove obitelji ili životne partnere hrvatskog državljanina na način da ne trebaju ispunjavati uvjet od pet godina zakonitog boravka, već samo 4 godine, te ne trebaju dokazivati sredstva za uzdržavanje niti polagati ispit iz poznavanja hrvatskog jezika i latiničnog pisma
- povoljnije stjecanje stalnog boravka za pripadnike hrvatskog naroda na način da ne trebaju ispunjavati uvjet od pet godina zakonitog boravka, već samo tri godine, te ne trebaju dokazivati sredstva za uzdržavanje niti polagati ispit iz poznavanja hrvatskog jezika i latiničnog pisma

- g) povoljnije stjecanje stalnog boravka za maloljetno dijete koje do dana podnošenja zahtjeva za stalni boravak ima neprekidno tri godine odobren privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji, a jedan od roditelja ima odobren stalni boravak ili dugotrajno boravište dorađene su odredbe vezane za odobrenje dugotrajnog boravišta
- h) propisivanje ponovnog stjecanja dugotrajnog boravišta pod povoljnijim uvjetima osobama kojima je iz određenih razloga prestalo dugotrajno boravište te ažuriranje prekršajnih odredbi.

3. Reguliranje novog modela zapošljavanja stranaca trećih zemalja u Republici Hrvatskoj

Temeljem novog Zakona o strancima, državljani treće zemlje moći će u Republici Hrvatskoj boraviti i raditi na temelju pribavljene dozvole za boravak i rad ili potvrde o prijavi rada.

Međutim, određene kategorije moći će raditi bez dozvole za boravak i rad ili potvrde o prijavi rada, time da će u odnosu na važeći Zakon o strancima, biti proširen popis osoba koje će moći raditi bez dozvole za boravak i rad ili potvrde o prijavi rada.

Prijedlogom novog Zakona o strancima određeno je da se u postupku podnošenja zahtjeva za izdavanje dozvola za boravak i rad prilaže pozitivno mišljenje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, time da Vlada Republike Hrvatske više neće propisivati godišnju kvotu dozvola za zapošljavanje stranaca.

Nadalje se propisuju kategorije poslova za koje Ministarstvo unutarnjih poslova, izdaje dozvolu za boravak i rad bez prethodno pozitivnog mišljenja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (npr. za EU plavu kartu, investitore, pružatelje usluga itd.).

4. Opće odredbe o dozvoli za boravak i rad državljanina trećih zemalja u Republici Hrvatskoj

Državljanin treće zemlje u Republici Hrvatskoj može raditi na temelju izdane dozvole za boravak i rad ili potvrde o prijavi rada i to samo na onim poslovima za koje mu je ista izdana i to samo kod onog poslodavca s kojim je zasnovao radni odnos.

Poslodavac ne smije zapošljavati državljanina treće zemlje koji nezakonito boravi u Republici Hrvatskoj niti se koristiti njegovim radom, time da poslodavac mora prije zasnivanja radnog odnosa od državljanina treće zemlje, zatražiti na uvid odobrenje boravka u Republici Hrvatskoj.

Međutim, ukoliko je državljanin treće zemlje predočio nevaljanu dozvolu, poslodavac se neće smatrati odgovornim za zapošljavanje državljanina treće zemlje koji nezakonito boravi u Republici Hrvatskoj osim ako je poslodavac znao da je dokument koji je predočen kao dozvola bio krivotvoren.

5. Rad bez dozvole za boravak i rad ili potvrde o prijavi rada

Bez dozvole za boravak i rad ili potvrde o prijavi rada može raditi državljani treće zemlje koji u Republici Hrvatskoj ima odobren:

- 1) privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji s hrvatskim državljaninom, državljaninom treće zemlje na dugotrajnom boravištu, stalnom boravku, odobrenom azilu ili supsidijarnoj zaštiti

- 2) privremeni boravak u svrhu životnog partnerstva s hrvatskim državljaninom, državljaninom treće zemlje na dugotrajnom boravištu, stalnom boravku, azilu ili supsidijarnoj zaštiti
- 3) privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji ili životnog partnerstva s državljaninom treće zemlje kojem je izdana „EU plava karta“ ili dozvola za boravak i rad za premještanje unutar društva
- 4) privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji ili životnog partnerstva s državljaninom treće zemlje koji ima odobrenje dugotrajnog boravišta u drugoj državi članici Europskog gospodarskog prostora
- 5) privremeni boravak iz humanitarnih razloga
- 6) autonomni boravak
- 7) privremeni boravak kao upućeni radnik
- 8) privremeni boravak u svrhu istraživanja
- 9) privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji ili životnog partnerstva s istraživačem
- 10) privremeni boravak u svrhu studiranja, ako radi ili se samozapošljava najviše 20 sati tjedno
- 11) status redovitog učenika kada obavlja poslove posredstvom ovlaštenih posrednika, bez zasnivanja radnog odnosa najviše 20 sati tjedno
- 12) privremeni boravak u svrhu boravka osobe s dugotrajnim boravištem u drugoj državi članici Europskog gospodarskog prostora
- 13) azil ili supsidijarnu zaštitu ili je tražitelj međunarodne zaštite
- 14) dugotrajno boravište
- 15) stalni boravak.

Međutim, državljani trećih zemalja koji nastupaju na športskim priredbama i natjecanjima kao predstavnici stranih ekipa, klubova ili državnih reprezentacija nisu dužni ishoditi dozvolu za boravak i rad odnosno potvrdu o prijavi rada u Republici Hrvatskoj, time da student može raditi i samozapošljavati se do najviše 20 sati tjedno bez obveze ishođenja dozvole za boravak i rad ili potvrde o prijavi rada.

6. Postupak izdavanja dozvole za boravak i rad

Zahtjev za izdavanje dozvole za boravak i rad može podnijeti državljani treće zemlje ili poslodavac prema mjestu namjeravanog boravka ili rada državljanina treće zemlje ili sjedištu poslodavca, time da o navedenom rješenjem odlučuje Ministarstvo unutarnjih poslova u roku od petnaest dana od dana uredno podnesenog zahtjeva.

Dozvola za boravak i rad izdaje se državljaninu treće zemlje na vrijeme koje je potrebno za obavljanje određenog posla, odnosno vrijeme na koje je sklopljen ugovor o radu, a najduže na godinu dana.

Iznimno od navedenog, dozvola za boravak i rad državljaninu treće zemlje koji dolazi raditi sukladno Protokolu o pristupanju Republike Hrvatske Marakeškom ugovoru o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije izdaje se s rokom važenja do dvije godine.

Međutim, što se tiče produljenja dozvole zahtjev se podnosi najkasnije 30 dana prije isteka važenja postojeće dozvole, time da o produljenju odlučuje Ministarstvo unutarnjih poslova prije isteka roka važeće dozvole za boravak i rad.

Nadalje, Ministarstvo unutarnjih poslova može odbiti zahtjev za izdavanje dozvole za boravak i rad državljanina treće zemlje ako:

- 1) poslodavac odnosno subjekt domaćin ne ispunjava obveze u odnosu na socijalnu sigurnost, prava radnika, uvjete rada i zapošljavanja te porezne obveze odnosno kolektivni ugovor koji obvezuje poslodavca

- 2) je za poslodavca odnosno subjekta domaćina otvoren stečajni postupak ili postupak likvidacije sukladno propisu kojim se uređuje stečaj ili likvidacija
- 3) poslodavac odnosno subjekt domaćin ne obavlja gospodarsku aktivnost u Republici Hrvatskoj
- 4) je poslodavac odnosno subjekt domaćin pravomoćno osuđen zbog počinjenja kaznenog djela neisplate plaće odnosno pravomoćno osuđen za najteže prekršaje ili kaznena djela iz područja radnih odnosa
- 5) je glavna svrha osnivanja ili djelovanja poslodavca odnosno subjekta domaćina olakšavanje ulaska državljanina trećih zemalja
- 6) poslodavac odnosno subjekt domaćin ili državljanin treće zemlje nisu podmirili izrečenu novčanu kaznu ili krše odredbe propisa iz područja radnih odnosa
- 7) državljanin treće zemlje krši odredbe ovoga Zakona koje se odnose na ulazak, boravak ili rad
- 8) je poslodavac sankcioniran zbog neprijavljenog rada i/ili nezakonitog zapošljavanja
- 9) se tijekom postupka produženja dozvole za boravak i rad za premještaj unutar društva utvrdi da državljanin treće zemlje boravi suprotno odobroj dozvoli.

7. Izdavanje dozvole za boravak i rad na temelju mišljenja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

Ministarstvo unutarnjih poslova može izdati dozvolu za boravak i rad državljaninu treće zemlje isključivo na temelju pozitivnog mišljenja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

Ministarstvo unutarnjih poslova dužno je po službenoj dužnosti od Hrvatskog zavoda za zapošljavanje zatražiti navedeno mišljenje, time da se uz isti prilaže:

- 1) ugovor o radu odnosno pisana potvrda o sklopljenom ugovoru o radu ili drugi odgovarajući dokaz o radu
- 2) dokaz o ispunjavanju zahtjeva poslodavaca traženih u testu tržišta rada
- 3) dokaz da se protiv poslodavca ne vodi kazneni postupak neisplate plaće odnosno prekršajni ili kazneni postupak zbog najtežeg prekršaja ili kaznena djela iz područja radnih odnosa
- 4) obavijest o rezultatu testa tržišta rada.

Iznimno od navedenog, zahtjevu se prilaže i rješenje o priznavanju inozemne stručne kvalifikacije ako se radi o zapošljavanju državljanina treće zemlje koji će obavljati reguliranu profesiju u Republici Hrvatskoj.

Međutim, dozvola za boravak i rad može se izdati i bez mišljenja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje ako se radi o zapošljavanju sezonskog radnika u poljoprivredi, šumarstvu, ugostiteljstvu i turizmu na području Republike Hrvatske u trajanju do 90 dana tijekom kalendarske godine ili ako se radi o produljenju dozvole za boravak i rad za istog poslodavca i istog državljanina treće zemlje.

8. Provedba testa tržišta rada Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

Prije podnošenja zahtjeva za izdavanje dozvole za boravak i rad, poslodavac je dužan zatražiti test tržišta rada od Hrvatskog zavoda za zapošljavanje koji obuhvaća provjeru stanja u evidenciji nezaposlenih osoba i postupak posredovanja u cilju zapošljavanja radnika s nacionalnog tržišta rada.

Područna služba odnosno ispostava Hrvatskog zavoda za zapošljavanje provest će postupak posredovanja, ako u evidenciji nezaposlenih osoba ima osoba koje ispunjavaju zahtjeve poslodavca za zapošljavanjem, time da će o rezultatu testa tržišta rada obavijestiti poslodavca najkasnije u roku od 15 dana od dana traženja poslodavca.

Nadalje, ako je test tržišta rada pokaže da u evidenciji nezaposlenih osoba nema raspoloživih osoba koje ispunjavaju zahtjeve poslodavca ili se oni ne mogu ispuniti migracijama nezaposlenih osoba u zemlji, poslodavac može zatražiti dozvolu za boravak i rad, u roku od 180 dana od dana zaprimanja obavijesti o rezultatu testa tržišta rada.

9. Prethodno mišljenje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

Positivno mišljenje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje dostavit će se nadležnoj policijskoj upravi odnosno policijskoj postaji Ministarstva unutarnjih poslova, ako poslodavac:

- 1) obavlja registriranu djelatnost u Republici Hrvatskoj
- 2) ima podmirene obveze po osnovi javnih davanja o kojima vodi službenu evidenciju ministarstvo financija
- 3) u zadnjih šest mjeseci, ima zaposlenog najmanje jednog radnika državljanina Republike Hrvatske odnosno državljanina države članice Europskog gospodarskog prostora ili Švicarske Konfederacije na neodređeno i puno radno vrijeme na području Republike Hrvatske i
- 4) nije pravomoćno osuđen zbog počinjenja kaznenog djela neisplate plaće odnosno nije pravomoćno osuđen za najteže prekršaje ili kaznena djela iz područja radnih odnosa.

Iznimno od navedenog, poslodavac - fizička osoba čiji obrt posluje sezonski, mora zapošljavati na području Republike Hrvatske najmanje jednog radnika državljanina Republike Hrvatske odnosno državljanina države članice Europskog gospodarskog prostora ili Švicarske Konfederacije u prethodnoj sezoni, time da se poslodavac - fizička osoba ubraja u broj zaposlenih.

Međutim, Hrvatski zavod za zapošljavanje neće izdati pozitivno mišljenje ako je broj zaposlenih radnika državljanina Republike Hrvatske odnosno državljanina države članice Europskog gospodarskog prostora ili Švicarske Konfederacije kod poslodavca manji od 1/4 ukupno zaposlenih radnika.

10. Iznimka od obveze provedbe testa tržišta rada

Na temelju stanja na nacionalnom, regionalnom i lokalnom tržištu rada u pogledu broja i strukture nezaposlenih osoba te potreba pojedinih gospodarskih djelatnosti, Upravno vijeće Hrvatskog zavoda za zapošljavanje donosi Odluku o zanimanjima za koje poslodavac nije dužan zatražiti provedbu testa tržišta rada.

Navedena procjena stanja i potreba utvrđivat će se na temelju kriterija koji se odnose na:

- 1) zanimanja koja nedostaju na nacionalnom, regionalnom i lokalnom tržištu rada, a ne mogu se nadomjestiti migracijama u zemlji
- 2) provedbu strateških i investicijskih projekata i
- 3) druge okolnosti važne za gospodarski rast i održivi razvoj.

11. Obavijest o ne ispunjavanju uvjeta

Područna služba odnosno ispostava Hrvatskog zavoda za zapošljavanje dužni su bez odgode, obavijestiti nadležnu policijsku upravu

odnosno policijsku postaju koja je izdala dozvolu za boravak i rad ako:

- 1) državljanin treće zemlje ne obavlja poslove za koje je sklopio ugovor o radu ili
- 2) poslodavac više ne ispunjava uvjete za dobivanje pozitivnog mišljenja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

12. Izdavanje dozvole za boravak i rad bez testa tržišta rada i mišljenja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

Bez provedbe testa tržišta rada i bez mišljenja područne službe odnosno ispostave Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, a na zahtjev državljanina treće zemlje ili poslodavca, Ministarstvo unutarnjih poslova, može izdati dozvolu za boravak i rad:

- 1) stranom dopisniku, akreditiranom u Republici Hrvatskoj ili izvjestitelju stranih medija
- 2) ključnom osoblju u trgovačkim društvima, podružnicama i predstavništvima
- 3) državljaninu treće zemlje radi samozapošljavanja u trgovačkom društvu u kojem ima vlasnički udio najmanje 51% ili u obrtu u kojem je jedini vlasnik
- 4) visokokvalificiranom državljaninu treće zemlje koji ispunjavaju uvjete za izdavanje EU plave karte
- 5) državljaninu treće zemlje pružatelj u usluga u ime ili za inozemnog poslodavca koji nema pravo poslovnog nastana u državi članici Europskog gospodarskog prostora i ne radi se o povezanim društvima
- 6) učiteljima i nastavnicima radi izvođenja nastave u školskim ustanovama na jeziku i pismu nacionalnih manjina
- 7) profesionalnim športašima ili sportskim djelatnicima
- 8) umjetnicima za rad u ustanovama u kulturi, stručnjacima na području zaštite kulturne baštine, knjižničarstva i arhivistike u Republici Hrvatskoj
- 9) državljanima trećih zemalja koji su zasnovali radni odnos u stranim udrugama koje su registrirane kao strana udruga u Republici Hrvatskoj i još najmanje tri države
- 10) državljanima trećih zemalja koji su članovi zakladnih tijela predstavništava stranih zaklada i fondacija upisanih u Upisnik predstavništava stranih zaklada i fondacija u Republici Hrvatskoj
- 11) radi provedbe programa mobilnosti djece i mladih koje Republika Hrvatska provodi u suradnji s drugim državama
- 12) znanstvenim istraživačima koji se zapošljavaju na znanstvena, znanstveno - nastavna ili druga istraživačka radna mjesta u znanstvenim pravnim osobama
- 13) profesorima - izvornim govornicima stranih jezika, lektorima i drugim nastavnicima koji izvode nastavu na hrvatskim visokim učilištima ili registriranim školama stranih jezika
- 14) državljanima trećih zemalja radi provođenja međunarodnog ugovora
- 15) državljaninu treće zemlje koji je rukovoditelj, stručnjak ili pravnik premješten unutar društva

- 16) državljaninu treće zemlje premještenom unutar društva u svrhu dugoročne mobilnosti
- 17) državljanima trećih zemalja koji dolaze na određeno razdoblje za obavljanje određenih poslova sukladno sporazumima koje je Vlada zaključila s trećim zemljama
- 18) državljaninu treće zemlje koji je na specijalizaciji u Republici Hrvatskoj u djelatnosti zdravstva sukladno propisima koji uređuju područje zdravstva
- 19) državljaninu treće zemlje koji dolazi radi provođenja strateških investicijskih projekata ili je nositelj poticajnih mjera sukladno propisu o poticanju ulaganja
- 20) civilnom i vojnom dužnosniku vlada drugih zemalja koji u Republiku Hrvatsku dolaze raditi na temelju ugovora o suradnji s Vladom
- 21) predstavniku ili osoblju vjerskih zajednica koji obavljaju isključivo vjerske ili karitativne poslove
- 22) državljaninu treće zemlje radi obavljanja prakse u diplomatskoj misiji odnosno konzularnom uredu akreditiranom u Republici Hrvatskoj
- 23) volonteru na temelju programa međunarodne razmjene i suradnje volontera, a ako volontira izvan programa međunarodne razmjene, mora imati suglasnost tijela nadležnog za provođenje volonterskog programa
- 24) državljaninu treće zemlje u svrhu pripravnništva kod subjekta domaćina na temelju Sporazuma o osposobljavanju
- 25) državljaninu treće zemlje radi obavljanje stručne prakse, usavršavanja ili volontiranja u okviru Programa Unije, programa za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport Erasmus+ i njegovih slijednika, programa Europskih snaga solidarnosti kao i ostalih međunarodnih programa te ostalih programa i inicijativa koje provode ministarstva nadležna za obrazovanje, znanost te volonterstvo, koji ne moraju priložiti dokaz daje subjekt domaćin u posjedu police osiguranja od odgovornosti prema trećim osobama
- 26) državljaninu treće zemlje radi obavljanja poslova na plovilima i koji je upisan u popis posade
- 27) osobama koje obavljaju poslove nadzora i inspekcije remonta i izgradnje brodova, odnosno poslove nadzora ili inspekcije proizvodnje, montaže opreme, strojeva i drugih postrojenja na temelju ugovora o izvozu ili narudžbi stranog naručitelja u području brodogradnje
- 28) upravnom osoblju, stručnjaku, nastavniku i predavaču stranih kulturnih, obrazovnih i znanstvenih institucija koji u Republici Hrvatskoj radi obavljanja poslova u okviru programa kulture i obrazovne suradnje, kao i upravnom osoblju, stručnjaku, nastavniku i predavaču stranih kulturnih, obrazovnih i znanstvenih institucija koje u Republici Hrvatskoj imaju svoje podružnice, ako dolaze iz matične institucije
- 29) umjetniku, autoru, tehničkom i ostalom neophodnom osoblju koje sudjeluje na snimanju zahtjevnih audiovizualnih djela
- 30) ostalim neophodnim osobama, osim osoba koje su premještene unutar društava (ICT), kako je definirano Protokolom o pristupanju Republike Hrvatske Marakeškom ugovoru o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije.

